

DOI: <https://doi.org/10.35219/history.2025.10>

Dan VĂTĂMAN

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați;

ORCID: 0000-0003-1239-808X

dan.vataman@ugal.ro

ACȚIUNEA EXTERNĂ A UNIUNII EUROPENE: EVOLUȚII NORMATIVE, PROVOCĂRI ȘI OPORTUNITĂȚI ÎN ACTUALUL CONTEXT INTERNAȚIONAL

THE EUROPEAN UNION'S EXTERNAL ACTION: NORMATIVE DEVELOPMENTS, CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN THE CURRENT INTERNATIONAL CONTEXT

Abstract: In view of recent developments in international relations, marked by strategic competition for supremacy, growing global instability and attempts to undermine the rules-based international order, this study aims to highlight the efforts made by the European Union to address these unprecedented challenges, focusing primarily on the reform elements and innovations introduced by the Lisbon Treaty aimed at increasing the coherence, impact and visibility of the European Union's external action. Once the legal basis for external action has been clarified, the focus will be on highlighting the European Union's priorities and strategic orientations, in particular the determination to strengthen its role as a global actor in the new multipolar geopolitical context.

Keywords: European Union's external action; rules-based international order; principles enshrined in the UN Charter; efforts to promote global peace, justice and stability.

*

1. Considerente introductive

Rolul Uniunii Europene ca actor global a fost consolidat o dată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 Decembrie 2009, în special prin recunoașterea explicită a personalității sale juridice, distinctă de cea a statelor membre. Astfel, prin crearea unei singure entități juridice s-a urmărit asigurarea unei mai bune reprezentări în plan internațional a Uniunii Europene și, totodată, de a-i da posibilitatea acesteia să acționeze într-un mod mai coerent și mai eficace în cadrul relațiilor internaționale.

Având în vedere evoluțiile recente în cadrul relațiilor internaționale, marcate de concurența strategică pentru supremație, instabilitate globală crescândă și încercările de subminare a ordinii internaționale bazată pe reguli, prezentul studiu urmărește să evidențieze eforturile depuse la nivelul Uniunii Europene pentru a face față acestor provocări fără precedent, în primul rând elementele de reformă și inovațiile introduse de Tratatul de la Lisabona menite să sporească coerența, impactul și vizibilitatea acțiunii externe a Uniunii Europene. O dată clarificate aspectele privind baza legală a acțiunii externe, accentul va fi pus pe reliefarea priorităților Uniunii Europene și a orientărilor sale strategice, îndeosebi hotărârea de consolidarea a rolului său ca actor global în noul context geopolitic multipolar.

2. Elementele de reformă și inovațiile introduse de Tratatul de la Lisabona cu privire la acțiunea externă a Uniunii Europene

2.1. Atribuirea personalității juridice Uniunii Europene și delimitarea competențelor între aceasta și statele membre

Una dintre cele mai importante reforme realizate de Tratatul de la Lisabona constă în atribuirea personalității juridice Uniunii Europene, recunoașterea expresă și normele cu privire la exercitarea acesteia fiind statuate în Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)¹.

Analizând dispozițiile TUE și TFUE pot fi identificate atât elementele constitutive ale personalității juridice în dreptul intern al statelor membre, cât și cele ale personalității juridice de drept internațional.

Chiar dacă personalitatea juridică de drept intern nu face subiectul prezentului studiu, pentru creionarea unei imagini complete asupra reformei realizate se impune amintit faptul că în fiecare dintre statele membre, Uniunea Europeană are cea mai largă capacitate juridică recunoscută persoanelor juridice de către legislațiile interne, ceea ce îi permite să dobândească sau să înstrăineze bunuri mobile și imobile și, totodată, să poată sta în justiție – scop în care este reprezentată de Comisia Europeană².

În temeiul personalității juridice internaționale, Uniunea Europeană poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, în cazul în care se prevede astfel în tratate sau în cazul în care încheierea unui acord fie este necesară pentru realizarea, în cadrul politicilor Uniunii, a unuia dintre obiectivele stabilite prin tratate, fie este prevăzută printr-un act juridic obligatoriu al Uniunii, fie

¹ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326/1–390 din 26 Octombrie 2012.

² Articolul 335 din TFUE.

poate influența normele comune ori poate modifica domeniul de aplicare a acestora. Trebuie subliniat faptul că aceste acorduri o dată încheiate devin obligatorii pentru instituțiile Uniunii și pentru statele membre³. De asemenea, Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, pentru a crea o asocierie caracterizată de drepturi și obligații reciproce, de acțiuni comune și proceduri speciale⁴.

Este important de subliniat faptul că exercitarea personalității juridice de către Uniunea Europeană a fost supusă unor limite, acestea fiind stabilite în Declarația nr. 24 anexată la Actul final al conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona, conform căreia „faptul că Uniunea Europeană are personalitate juridică nu o va autoriza în niciun fel să legifereze sau să acționeze în afara competențelor care îi sunt conferite de către statele membre prin tratate”⁵.

Stabilirea competențelor pe care le are Uniunea Europeană a ridicat problema delimitării între sfera de jurisdicție a statelor membre și sfera de jurisdicție a Uniunii, partajarea competențelor fiind foarte sensibilă întrucât aduce în discuție limitarea suveranității statelor membre. Această problemă a fost clarificată pe cale jurisprudențială de către Curtea de Justiție a Comunităților Europene (CJCE), care în cauza *Costa v ENEL* din anul 1964 a stabilit că „prin instituirea unei Comunități cu o durată nelimitată, dotată cu instituții proprii, cu personalitate, cu capacitate juridică, cu capacitate de reprezentare internațională și, în special, cu puteri reale derivate din limitarea competenței sau din transferul atribuțiilor statelor către Comunitate, acestea din urmă au limitat, chiar dacă în domenii restrânse, drepturile lor suverane și au creat astfel un corp de drept aplicabil resortisanților lor și lor însele”⁶. De asemenea, în Cauza *Max Neumann v Hauptzollamt Hof/Saale* din anul 1967, CJCE a stabilit că „transferul efectuat de către state din ordinea lor juridică internă în favoarea ordinii juridice comunitare [...] antrenează o limitare definitivă a drepturilor lor suverane”⁷. Tot în jurisprudența CJCE întâlnim Cauza *Commission of the European Communities v French Republic* din anul 1971, în care Curtea a reținut faptul că „odată ce statele membre au instituit o comunitate pe durată nedeterminată, cu instituții permanente investite cu puteri reale, a avut loc o limitare a autorității și un transfer de atribuții de la state la Comunitate”. În opinia Curții, „odată conferite

³ Articolul 216 din TFUE.

⁴ Articolul 217 din TFUE.

⁵ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326/348 din 26 Octombrie 2012.

⁶ Judgment of the Court of 15 July 1964, *Flaminio Costa v E.N.E.L./Reference for a preliminary ruling: Giudice conciliatore di Milano – Italy, Case 6-64*.

⁷ Judgment of the Court of 13 December 1967, *Max Neumann v Hauptzollamt Hof/Saale, Reference for a preliminary ruling: Bundesfinanzhof – Germany, Case 17-67*.

aceste atribuții Comunității, ele nu mai pot fi preluate de către statele membre decât în baza prevederilor exprese ale unui tratat”.⁸

În temeiul jurisprudenței relevante a CJCE, categoriile și domeniile de competențe ale Uniunii au fost stabilite în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), conform căruia în cazul în care tratatele atribuie Uniunii competență exclusivă într-un domeniu determinat, numai Uniunea poate legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie, statele membre putând să facă acest lucru numai în cazul în care sunt abilitate de Uniune sau pentru punerea în aplicare a actelor Uniunii⁹. În cazul în care tratatele atribuie Uniunii o competență partajată cu statele membre într-un domeniu determinat, Uniunea și statele membre pot legifera și adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic în acest domeniu¹⁰. Statele membre își exercită competența în măsura în care Uniunea nu și-a exercitat competența sau a hotărât să înceteze să și-o mai exercite¹¹. În anumite domenii și în condițiile prevăzute în tratate, Uniunea este competentă să întreprindă acțiuni de sprijinire, coordonare sau completare a acțiunii statelor membre, fără a înlocui însă prin aceasta competența lor în aceste domenii.¹²

Prin raportare la evoluțiile normative și jurisprudențiale prezentate mai sus, este evident că printre realizările reformei instituite de Tratatul de la Lisabona se numără și delimitarea cuprinzătoare și amănunțită a competențelor între Uniunea Europeană și statele sale membre, prin modificările introduse tratatul reușind să depășească neajunsul reglementărilor anterioare, care nu prezentau foarte clar domeniile de competență comunitară, stabilind doar caracteristicile generale ale acțiunii comunitare în raport de acțiunea statelor membre în unele domenii.¹³

2.2. Reforme instituționale

O dată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona, Consiliului European i-a fost conferită în mod expres calitatea de instituție a Uniunii Europene cu rolul de a oferi impulsurile necesare dezvoltării acesteia și de a-i defini orientările și prioritățile

⁸ Judgment of the Court of 14 December 1971, Case 7/71 – Commission of the European Communities v. French Republic, Supply agency.

⁹ Articolul 2 al. (1) din TFUE.

¹⁰ Potrivit Protocolului nr. 25 privind exercitarea competențelor partajate (anexat la TUE și TFUE), în cazul în care Uniunea desfășoară o acțiune într-un anumit domeniu, domeniul de aplicare al exercitării competențelor sale include doar acele elemente care sunt reglementate de respectivul act al Uniunii și, prin urmare, nu include întregul domeniu - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326/307 din 26 Octombrie 2012.

¹¹ Articolul 2 al. (2) din TFUE.

¹² Articolul 2 al. (5) din TFUE.

¹³ Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene* (București: Editura Pro Universitaria, 2011), 131.

politice generale. Ca element de noutate, potrivit TUE (versiunea consolidată în urma reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona), Consiliul European își alege un președinte pentru un mandat de doi ani și jumătate (cu posibilitatea reînnoirii, o singură dată), acesta asigurând, la nivelul său și în această calitate, reprezentarea externă a Uniunii în probleme referitoare la politica externă și de securitate comună.¹⁴

O altă inovație majoră introdusă de Tratatul de la Lisabona și care a contribuit la sporirea coerenței, impactului și vizibilității acțiunii externe a Uniunii Europene a fost crearea postului de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate. În conformitate cu dispozițiile TUE (versiunea consolidată în urma reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona), Înaltul Reprezentant ocupă o poziție centrală în cadrul instituțional european, fiindu-i conferit un dublu rol: pe de o parte, asigură președinția Consiliului Afaceri Externe (format din miniștrii de externe ai statelor membre), iar pe de altă parte este vicepreședinte al Comisiei Europene cu rolul de a asigura coerența acțiunii externe a Uniunii¹⁵.

În exercitarea mandatului său, Înaltul Reprezentant contribuie prin propunerile sale la elaborarea politicii externe și de securitate comune și asigură punerea în aplicare a deciziilor adoptate de Consiliul European și Consiliu. Totodată, Înaltul Reprezentant reprezintă Uniunea în chestiunile referitoare la politica externă și de securitate comună și, totodată, desfășoară, în numele Uniunii, dialogul politic cu terții și exprimă poziția Uniunii în cadrul organizațiilor internaționale și al conferințelor internaționale.¹⁶

Pentru o poziție mai fermă pe scena mondială și o mai mare coerență în acțiunea externă a Uniunii Europene, Tratatul de la Lisabona a prevăzut și înființarea unui serviciu european de acțiune externă – o entitate care să lucreze în colaborare cu serviciile diplomatice ale statelor membre și să fie format din funcționarii serviciilor competente ale Secretariatului General al Consiliului și ale Comisiei, precum și din personalul detașat al serviciilor diplomatice naționale¹⁷. În temeiul acestor dispoziții, Consiliul a adoptat Decizia 2010/427/UE prin care a fost înființat Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) ca un organism autonom din punct de vedere funcțional al Uniunii Europene, separat față de Secretariatul General al Consiliului și de Comisie, cu capacitatea juridică necesară pentru a-și îndeplini atribuțiile și pentru

¹⁴ Articolul 15 al. (6) din TUE.

¹⁵ Articolul 18 din TUE.

¹⁶ Articolul 27 al. (2) din TUE.

¹⁷ Articolul 27 al. (3) din TUE.

a-și realiza obiectivele, aflat sub autoritatea Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate¹⁸.

În lumina acestor evoluții normative, în special cele privind reprezentarea externă a Uniunii Europene, putem aminti de o butadă atribuită mult timp fostului secretar de stat american Henry Kissinger, care ar fi întrebat retoric: „Pe cine sun dacă vreau să vorbesc cu Europa?”. Chiar dacă în anul 2012, cu ocazia unei vizite făcute în Polonia, Henry Kissinger a glumit pe tema asta spunând: „Nu sunt sigur că am spus-o eu de fapt (...) dar este o afirmație bună, așa că de ce să nu ne asumăm meritul pentru ea?”, el a ținut totuși să sublinieze faptul că, „Europa de astăzi este mai unită ca niciodată datorită Uniunii Europene”.¹⁹

3. Reglementarea acțiunii externe a Uniunii Europene ca urmare a reformei implementate de Tratatul de la Lisabona

Tratatele pe care se întemeiază Uniunea Europeană, astfel cum au fost modificate prin Tratatul de la Lisabona, acordă un spațiu larg acțiunii externe a Uniunii Europene, în acest sens putând fi amintite dispozițiile Titlului V (articolele 21-46) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și dispozițiile Părții a cincea (articolele 205-222) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Reforma realizată prin Tratatul de la Lisabona a oferit Uniunii Europene instrumentele necesare pentru a acorda asistență, a coopera și a dezvolta relații și parteneriate cu țările din afara Uniunii, inclusiv prin încheierea unor acorduri internaționale, precum și cu organizațiile internaționale regionale sau globale.

3.1. Principiile și obiectivele acțiunii externe a Uniunii Europene

Acțiunea Uniunii Europene pe scena internațională are la bază principiile care au inspirat crearea, dezvoltarea și extinderea sa și pe care intenționează să le promoveze în lumea întreagă: democrația, statul de drept, universalitatea și indivizibilitatea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectarea demnității umane, principiile egalității și solidarității, precum și respectarea principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite și a dreptului internațional. În acțiunea sa, Uniunea Europeană depune toate eforturile pentru a dezvolta relații și a construi parteneriate

¹⁸ *Council Decision of 26 July 2010 establishing the organisation and functioning of the European External Action Service (2010/427/EU)* – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0427>, accesat la 12 Octombrie 2025.

¹⁹ *Poland: Kissinger Unsure on Quote*, in "The New York Times", Thursday (June 28, 2012): 11 - <https://www.nytimes.com/2012/06/28/world/europe/poland-kissinger-unsure-on-quote.html>, accesat la 12 Octombrie 2025.

cu țările terțe și cu organizațiile internaționale, regionale sau globale care îi împărtășesc principiile fundamentale, promovând soluții multilaterale pentru problemele comune, în special în cadrul Organizației Națiunilor Unite.²⁰

În conformitate cu dispozițiile din tratate, Uniunea Europeană acționează pentru asigurarea unui nivel înalt de cooperare în toate domeniile relațiilor internaționale, urmărind o serie de obiective principale, cum ar fi: apărarea valorilor, a intereselor fundamentale, a securității, a independenței și integrității sale; consolidarea și sprijinirea democrației, a statului de drept, a drepturilor omului și a principiilor dreptului internațional; menținerea păcii, prevenirea conflictelor și consolidarea securității internaționale, în conformitate cu scopurile și principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite, precum și cu principiile Actului final de la Helsinki și cu obiectivele Cartei de la Paris, inclusiv cele privind frontierele externe; promovarea dezvoltării durabile pe plan economic, social și de mediu a țărilor în curs de dezvoltare, cu scopul primordial de a eradica sărăcia; încurajarea integrării tuturor țărilor în economia mondială, inclusiv prin eliminarea treptată a barierelor în calea comerțului internațional; participarea la elaborarea unor măsuri internaționale pentru conservarea și îmbunătățirea calității mediului și gestionarea durabilă a resurselor naturale mondiale, în vederea asigurării unei dezvoltări durabile; acordarea de asistență populațiilor, țărilor și regiunilor care se confruntă cu dezastre naturale sau provocate de om; promovarea unui sistem internațional bazat pe o cooperare multilaterală mai puternică și pe o bună guvernare globală.²¹

3.2. Domeniile acțiunii externe a Uniunii Europene

În elaborarea și aplicarea acțiunii sale externe, precum și a aspectelor externe ale celorlalte politici ale sale, Uniunea Europeană respectă principiile și urmărește obiectivele enumerate în Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și, totodată, asigură coerența între diferitele domenii ale acțiunii sale externe precum și între acestea și celelalte politici ale sale.²²

Prin raportare la dispozițiile Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE) și cele ale Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) se pot identifica o serie de domenii ale acțiunii externe a Uniunii Europene, în special: Politica externă și de securitate comună, care include ca parte integrantă și Politica de securitate și apărare comună (articolele 23-46 din TUE); Politica comercială comună (articolele 206 și 207 din TFUE); Cooperarea pentru dezvoltare (articolele 208-211 din TFUE);

²⁰ Articolul 21 al. (1) din TUE.

²¹ Articolul 21 al. (2) din TUE.

²² Dan Vătăman, *Uniunea Europeană. Ghid practic de specialitate* (București: Editura Pro Universitaria, 2015), 436.

Cooperarea economică, financiară și tehnică cu țările terțe (articolele 212 și 213 din TFUE); Ajutorul umanitar (articolul 214 din TFUE); Relațiile cu organizațiile internaționale și țările terțe și încheierea unor acorduri cu acestea (articolele 216-221 din TFUE); și Clauza de solidaritate (articolul 222 din TFUE).

3.3. Uniunea Europeană ca o entitate juridico-politică „*sui generis*”

Uniunea Europeană este rezultatul unui proces de integrare și extindere aflat în continuă evoluție de peste șapte decenii, originalitatea edificiului european constând în caracterul său *sui generis*.

Prin raportare la normele dreptului internațional public, Uniunea Europeană reprezintă mai puțin decât o entitate statală – fie stat unitar sau stat compus în sensul clasic al termenului (federație sau confederație) – și mai mult decât o organizație internațională (interguvernamentală) așa cum este definită în Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969, fiind percepută mai degrabă ca o organizație suprastatală – această caracteristică fiind dată de transferul unor atribute de suveranitate din partea statelor membre.

Astfel, în urma reformei realizată prin Tratatul de la Lisabona statele membre ale Uniunii Europene au decis să-i atribuie acesteia nu numai personalitate juridică distinctă opozabilă *erga omnes*²³, ci și competența exclusivă în ceea ce privește negocierea și încheierea acordurilor internaționale (*ius tractum*) cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale în cazul în care se prevede astfel în tratate sau în cazul în care încheierea unui acord fie este necesară pentru realizarea, în cadrul politicilor Uniunii, a unuia dintre obiectivele stabilite prin tratate, fie este prevăzută printr-un act juridic obligatoriu al Uniunii, fie poate influența normele comune ori poate modifica domeniul de aplicare a acestora²⁴. Este important de subliniat faptul că acordurile internaționale încheiate de Uniune sunt obligatorii pentru instituțiile Uniunii și pentru statele membre²⁵.

În virtutea *ius tractum* dobândit prin Tratatul de la Lisabona, Uniunea Europeană poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, pentru a crea o asocieră caracterizată de drepturi și obligații reciproce, de acțiuni comune și proceduri speciale²⁶.

Un alt element care îi conferă Uniunii Europene caracterul de organizație suprastatală este și capacitatea de a întreține relații și de a fi reprezentată în raporturile sale cu celelalte subiecte de drept internațional (*ius legationis*), o

²³ Articolele 1 și 47 din TUE.

²⁴ Articolele 3 al. (2) și 216 al. (1) din TFUE.

²⁵ Articolul 216 al. (2) din TFUE.

²⁶ Articolul 217 din TFUE.

prerogativă a suveranității de stat. Așadar, potrivit dispozițiilor din tratate, Uniunea Europeană poate stabili orice formă de cooperare utilă cu organele Organizației Națiunilor Unite și cu instituțiile sale specializate, cu Consiliul Europei, cu Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și cu Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, asigurând, de asemenea, legăturile oportune și cu alte organizații internaționale. În acest scop, reprezentarea Uniunii Europene în țările terțe și pe lângă organizațiile internaționale este asigurată de delegațiile Uniunii, care acționează în strânsă cooperare cu misiunile diplomatice și consulare ale statelor membre²⁷.

4. Rolul și importanța Uniunii Europene în sistemul multilateral al Organizației Națiunilor Unite

4.1. Dobândirea statutului de „super-observator” la lucrările Adunării Generale

La reuniunea plenară a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite (ONU) din 11 Octombrie 1974 a fost adoptată Rezoluția nr. 3208 (XXIX) prin care Comunitatea Economică Europeană a fost invitată să participe la lucrări în calitate de observator, reprezentarea urmând a fi asigurată de statul membru care deține președinția rotativă a Consiliului Comunităților Europene.

Urmare a reformelor succesive și a evoluțiilor normative înregistrate, prin Tratatul de la Maastricht Comunitatea Economică Europeană a devenit Comunitatea Europeană, pentru ca mai apoi, o dată cu intrarea în vigoare a Tratatului de Lisabona, Uniunea Europeană să se substituie Comunității Europene și să îi succedă acesteia. Ținând cont de faptul că fosta Comunitate Europeană era parte la numeroase instrumente încheiate sub auspiciile Națiunilor Unite și observator sau participant la lucrările mai multor agenții și organisme specializate ale Organizației Națiunilor Unite, iar această cooperare a adus beneficii certe în efortul de consolidare a sistemului multilateral în conformitate cu scopurile și principiile Națiunilor Unite și cu principiile dreptului internațional, în anul 2011, Adunarea Generală a ONU a acordat Uniunii Europene statutul de „super-observator” care îi permite să participe la dezbateri, să prezinte propuneri și să ia parte la negocieri²⁸. Acest statut special a fost acordat Uniunii Europene și prin prisma faptului că, în urma reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona, reprezentarea externă a Uniunii a fost încredințată unor reprezentanți instituționali – Președintele Consiliului

²⁷ Articolele 220 și 221 din TFUE.

²⁸ *Resolution 65/276 adopted by the General Assembly on 3 May 2011 – Participation of the European Union in the work of the United Nations*, <https://digitallibrary.un.org/record/702981?v=pdf>, accesat la 21 Noiembrie 2025.

European, Președintele Comisiei Europene, Înaltul Reprezentant pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate și delegațiile Uniunii Europene – care și-au asumat rolul de a acționa în numele Uniunii în exercitarea competențelor conferite de statele sale membre.

4.2. Promovarea pozițiilor și intereselor Uniunii Europene în cadrul Consiliului de Securitate

Chiar dacă Uniunea Europeană a dobândit doar statutul de observator la lucrările Adunării Generale a ONU, prin prisma dispozițiilor tratelor europene putem afirma că interesele Uniunii sunt reprezentate prin intermediul statelor membre²⁹ și în cadrul Consiliului de Securitate, care este principalul organism responsabil de asigurarea păcii și securității internaționale.

Astfel, în temeiul principiului cooperării loiale, Uniunea și statele sale membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate, statele membre facilitând îndeplinirea de către Uniune a misiunii sale și abținându-se de la orice măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor Uniunii³⁰. Mai mult, în ceea ce privește acțiunea externă a Uniunii Europene, statele membre sprijină activ și fără rezerve politica externă și de securitate a Uniunii, în spiritul loialității și solidarității reciproce și respectă acțiunea Uniunii în acest domeniu, conlucrează pentru consolidarea și dezvoltarea solidarității politice reciproce și se abțin de la orice acțiune contrară intereselor Uniunii sau care poate dăuna eficienței sale ca forță de coeziune în relațiile internaționale³¹.

Statele membre își coordonează acțiunea în cadrul organizațiilor internaționale și cu ocazia conferințelor internaționale, apărând întotdeauna pozițiile Uniunii. Este important de subliniat faptul că, potrivit TUE, statele membre reprezentate în cadrul organizațiilor internaționale sau al conferințelor internaționale la care nu participă toate statele membre au obligația de a le informa pe cele care nu participă, precum și pe Înaltul Reprezentant, în legătură cu orice problemă de interes comun. Ca urmare, statele membre care sunt și membre ale Consiliului de Securitate al ONU se vor pune de acord și le informează pe deplin pe celelalte state membre, precum și pe Înaltul Reprezentant. Totodată, statele membre care sunt membre ale Consiliului de

²⁹ Statele membre ale Uniunii Europene care fac parte din Consiliul de Securitate al ONU sunt: Franța (în calitate de membru permanent); Slovenia, al cărei mandat se încheie în Decembrie 2025; Danemarca și Grecia – care au mandat până la sfârșitul anului 2026. Ca urmare a votului din Iunie 2025, Letonia a fost aleasă să facă parte din Consiliul de Securitate al ONU ca membru nepermanent, cu un mandat de doi ani începând din Ianuarie 2026 – <https://news.un.org/en/story/2025/06/1163971>, accesat la 24 Noiembrie 2025.

³⁰ Articolul 4 din TUE.

³¹ Articolul 24 al. (3) din TUE.

Securitate apără, în exercitarea funcțiilor lor, pozițiile și interesele Uniunii, fără a aduce atingere responsabilităților care le revin în virtutea dispozițiilor Cartei ONU³².

4.3. Prioritățile Uniunii Europene în cadrul Organizației Națiunilor Unite

În contextul internațional actual, în care multilateralismul și ordinea internațională bazată pe norme sunt supuse unor presiuni și chiar se află în fața unei crize de încredere, Uniunea Europeană s-a angajat să rămână rămâne un partener previzibil, de încredere și credibil al ONU, reînnoindu-și susținerea față de multilateralism bazat pe dreptul internațional, inclusiv pe regulile și principiile consacrate în Carta ONU, recunoscând legătura intrinsecă dintre pace și securitate, drepturile omului și dezvoltarea durabilă. În acest sens, cu ocazia celei de a 80-a aniversări a semnării Cartei ONU, Consiliul European a reafirmat angajamentul ferm al Uniunii față de multilateralismul eficace și față de ordinea internațională bazată pe norme, în centrul căreia se află ONU, precum și sprijinul Uniunii pentru instituțiile care apără dreptul internațional, inclusiv prin protejarea efectivă a instanțelor internaționale și a funcționarilor acestora³³.

De asemenea, Consiliul Uniunii Europene a anunțat că Uniunea Europeană este pregătită să colaboreze cu partenerii săi pentru a impulsiona reforma ONU prin intermediul inițiativei „UN80” a Secretarului General al ONU, reformele cuprinzătoare, inclusiv ale Consiliului de Securitate, ale instituțiilor financiare internaționale și ale sistemului umanitar sunt esențiale pentru a asigura o organizație mai eficace, mai eficientă din punctul de vedere al costurilor și mai reactivă, capabilă să obțină rezultate în cadrul celor trei piloni ai ONU: pacea și securitatea internațională, dezvoltarea durabilă și drepturile omului. Așadar, potrivit Consiliului European, acțiunea viitoare a Uniunii Europene în cadrul ONU va fi ghidată de o serie de priorități generale, printre acestea: Sprijinirea unui sistem multilateral bazat pe dreptul internațional și pe universalitatea drepturilor omului; Promovarea de reforme cuprinzătoare pentru a revigora sistemul ONU și pentru a urmări un parteneriat eficace; Consolidarea arhitecturii de pace și securitate a ONU; Promovarea dezvoltării durabile în conformitate cu Agenda 2030; Abordarea triplei crize planetare a schimbărilor climatice, a pierderii biodiversității și a poluării, care reprezintă o amenințare mondială și existențială.³⁴

³² Articolul 34 din TUE.

³³ *European Council conclusions, 26 June 2025* - <https://www.consilium.europa.eu/media/cjtb3oep/20250626-european-council-conclusions-en.pdf>, accesat la 27 Noiembrie 2025.

³⁴ *Council Conclusions on EU priorities at the United Nations during the 80th session of the United Nations General Assembly, September 2025-September 2026* –

Totodată, Consiliul Uniunii Europene a aprobat și prioritățile Uniunii Europene pentru 2025 în cadrul forurilor Organizației Națiunilor Unite însărcinate cu apărarea drepturilor omului, mesajul fiind unul foarte clar: „Uniunea Europeană este devotată respectării universale a drepturilor omului pentru toți, pretutindeni, și va continua să susțină, să apere și să promoveze cu fermitate drepturile omului ca prioritate a acțiunii sale externe și să se folosească de orice prilej ivit în cadrul forurilor internaționale pentru a combate regresul drepturilor omului”. Potrivit concluziilor Consiliului Uniunii Europene, pentru ca legile și regulile să fie mai puternice decât conflictele, toată lumea trebuie să adere la multilateralism și la ordinea internațională, având în centru ONU. În această optică, Uniunea Europeană va continua să coopereze cu toate regiunile lumii și să consolideze cooperarea cu țările care îi împărtășesc viziunea. Totodată, va continua să respecte cu fermitate, să apere și să promoveze drepturile omului ca prioritate a acțiunii sale externe, profitând în acest scop de orice ocazie în forurile internaționale, prin implicarea sa urmărind să pună capăt încălcărilor drepturilor omului în întreaga lume și să împiedice noi astfel de încălcări.³⁵

5. Concluzii

Încă de la instituirea Uniunii Europene prin Tratatul de la Maastricht, unul dintre obiectivele acesteia a fost să-și afirme propria identitate pe scena internațională, în special prin punerea în practică a unei politici externe și de securitate comune care să contribuie la menținerea păcii și consolidarea securității internaționale în conformitate cu principiile Cartei ONU, precum și cu principiile Actului final de la Helsinki și cu obiectivele Cartei de la Paris³⁶.

De-a lungul timpului, angajamentul Uniunii Europene față de multilateralismul eficient a reprezentat principiul director al acțiunii externe europene³⁷, existând convingerea că pentru a răspunde crizelor, provocărilor și amenințărilor la nivel mondial, comunitatea internațională are nevoie de un sistem multilateral eficient, fondat pe norme și valori universale.

Angajamentul Uniunii Europene față de o ordine internațională multilaterală bazată pe norme a fost reiterat o dată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona, un

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10491-2025-INIT/en/pdf>, accesat la 27 Noiembrie 2025.

³⁵ *Council Conclusions on EU Priorities in UN Human Rights Fora in 2025* - <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5638-2025-INIT/en/pdf>, accesat la 27 Noiembrie 2025.

³⁶ Articolele B și J.1 din Tratatul asupra Uniunii Europene (Tratatul de la Maastricht).

³⁷ *European Security Strategy: A secure Europe in a better world* - <https://doi.org/10.2860/1402>, accesat la 28 Noiembrie 2025.

tratat care prin elementele de reformă și inovațiile implementate a conferit Uniunii Europene o gamă mai largă de competențe în domeniul acțiunii externe, oferindu-i astfel posibilitatea de a adopta o poziție unică, mai clară și mai fermă, la nivel mondial. Ca urmare, având la bază un set de valori – cum ar fi respectarea drepturilor omului, libertatea, democrația, egalitatea, fraternitatea și statul de drept – precum și instrumentele de politică necesare, inclusiv o personalitate juridică unică, în prezent Uniunea Europeană poate acționa pentru asigurarea unui nivel înalt de cooperare în toate domeniile relațiilor internaționale, în scopul menținerii păcii, prevenirii conflictelor și consolidării securității internaționale, în conformitate cu principiile Cartei ONU, urmărind astfel promovarea unui sistem internațional bazat pe o cooperare multilaterală mai puternică și pe o bună guvernare globală.

Actualul context internațional, în care unele state, atât la nivel individual, cât și în cadrul unor eforturi coordonate, contestă în mod activ ordinea internațională bazată pe norme și instituțiile sale multilaterale, dreptul internațional, precum și instituțiile și societățile democratice în ansamblu lor, accentuează nevoia unei acțiuni mai ambițioase, credibile, decisive și unificate a Uniunii Europene pe scena internațională. Astfel, într-o lume caracterizată de concurența strategică și de instabilitatea globală crescândă, Uniunea Europeană și statele sale membre trebuie să se adapteze circumstanțelor în continuă evoluție și să acționeze unitar pentru asigurarea unei acțiuni externe coerente și influente.

De altfel, provocările fără precedent cu care se confruntă Uniunea Europeană și comunitatea internațională în ansamblu au fost reliefate recent și de Antonio Costa - Președintele Consiliului European, care a pledat pentru multilateralism, solidaritate și respectarea Cartei ONU în discursul ținut la cea de-a 80-a sesiune a Adunării Generale a ONU. Mesajul lui Antonio Costa a fost fără echivoc: „Lumea se află în fața unei alegeri cruciale. Vrem o ordine internațională bazată pe reguli, care să susțină multilateralismul și Carta ONU? Sau o lume haotică, bazată pe unilateralism, violență și destabilizare? Uniunea Europeană știe care este poziția sa. Suntem un proiect de pace, de reconciliere, de justiție socială. Suntem – și vom rămâne – un apărător ferm al multilateralismului, al ordinii internaționale bazate pe reguli și al Cartei Națiunilor Unite. Alternativa la ordinea internațională bazată pe reguli internaționale este o lume haotică și violentă”.³⁸

³⁸ *Speech by President António Costa at the 80th United Nations General Assembly* - <https://webtv.un.org/en/asset/k1d/k1dwc9ikv>, accesat la 28 Noiembrie 2025.

BIBLIOGRAFIE

1. Council Conclusions on EU priorities at the United Nations during the 80th session of the United Nations General Assembly, September 2025-September 2026. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10491-2025-INIT/en/pdf>.
2. Council Conclusions on EU Priorities in UN Human Rights Fora in 2025. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5638-2025-INIT/en/pdf>.
3. Council Decision of 26 July 2010 establishing the organisation and functioning of the European External Action Service (2010/427/EU). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0427>.
4. European Council conclusions, 26 June 2025. <https://www.consilium.europa.eu/media/cjtb3oep/20250626-european-council-conclusions-en.pdf>.
5. European Security Strategy: A secure Europe in a better world. <https://doi.org/10.2860/1402>.
6. Judgment of the Court of 15 July 1964, Flaminio Costa v E.N.E.L./Reference for a preliminary ruling: Giudice conciliatore di Milano – Italy, Case 6-64. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:61964CJ0006>.
7. Judgment of the Court of 13 December 1967, Max Neumann v Hauptzollamt Hof/Saale, Reference for a preliminary ruling: Bundesfinanzhof – Germany, Case 17-67. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:61967CJ0017>.
8. Judgment of the Court of 14 December 1971, Case 7/71 – Commission of the European Communities v. French Republic, Supply agency. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:61971CJ0007>.
9. Resolution 65/276 adopted by the General Assembly on 3 May 2011 – Participation of the European Union in the work of the United Nations. <https://digitallibrary.un.org/record/702981?v=pdf>;
10. "Poland: Kissinger Unsure on Quote", The New York Times, June 28, 2012. <https://www.nytimes.com/2012/06/28/world/europe/poland-kissinger-unsure-on-quote.html>.
11. Speech by President António Costa at the 80th United Nations General Assembly. <https://webtv.un.org/en/asset/k1d/k1dwc9ikv>.
12. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 306/17.12.2007, 1-146.
13. Tratatul privind Uniunea Europeană. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 83/30.3.2010, 13-45.

14. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 83/30.3.2010, 47-199.
15. Vătăman, Dan. Istoria Uniunii Europene. București: Editura Pro Universitaria, 2011.
16. Vătăman, Dan. Uniunea Europeană. Ghid practic de specialitate. București: Editura Pro Universitaria, 2015.